

TURHAN OĞUZBAŞ'IN ZEYNEBİN TÜRKÜSÜ ŞİİRİNDE KADINA BAKIŞ

A VIEW OF WOMEN IN TURHAN OĞUZBAŞ'S POEM ZEYNEBIN TURKISH FOLK SONG

Prof. Dr. Songül TAŞ

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, songul.tas@inonu.edu.tr

Malatya / Türkiye

ORCID: 0000-0002-3747-7385

Özet

Türk Edebiyatı'nda daha çok duygusal yoğunluklu şiirleri ve aşk mektupları ile yer alan Turhan Oğuzbaş'ın çalışmaya konu olan *Zeynebin Türküsü* şiiri, şairin *Beyaz Kasımpatılar* şiir kitabının otuz ikinci şiiridir. Şiir, güçlü bir toplumsal eleştiri içermektedir. Şiirde, kadın olmanın zorlukları, özellikle de köydeki kadınların sosyal ve ekonomik baskılarla karşı karşıya kalmaları gözler önüne serilmektedir. Bu yönüyle bir tür toplumsal dramayı anlatan şiir, aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu baskılı çevreye karşı verdiği duygusal ve ruhsal mücadeleyi de sergilemektedir. Girişte şiir genel bir bakışla incelenmeye çalışılmış, sonrasında kadın merkezli yorumlanmış ve son olarak da biçimsel özellikler ve sanatlar bakımından çözümlenerek değerlendirilmiştir. Eleştiri kuramları, eserin dilini, yapısını, biçimini ve estetik değerini ön plana çıkarır. *Zeynep'in Türküsü* şiiri, biçim açısından çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Şairin dilindeki şiirsel yoğunluk, özellikle halk şiiri geleneğinden gelen bir ritimle birleşir. "Bir sabah güneşle beraber çığlık çığlığa" dizesiyle başlayan şiir, doğumun acısıyla başlar ve her bir dizede bir dramatik tırmanış yaşanır. Bu tırmanışın sonunda, şiirin son dizesindeki "Zeynep'i bir pula sattılar" gibi bir kırılma noktasıyla trajik bir sonuca ulaşılır. Şiirin ritmik yapısındaki sadelik ve derinlik, Türk halk şiirinin izlerini taşıırken aynı zamanda Zeynep'in yaşamına dair trajik bir anlatı sunar. Şairin kullandığı özellikle "kuş kalbi", "dağ çiçeği", "beyaz bir küheylan", "can pazarı" gibi imgeler, Zeynep'in yaşamının naifliğini, masumiyetini ve sonunda yaşadığı büyük acıyı somutlaştırır. Şiir, geleneksel halk şiiri tadında modern bir eleştiri ile estetik bir yapı kurar.

Anahtar Kelimeler: Şiir, Turhan Oğuzbaş, Zeynebin Türküsü, Beyaz Kasımpatılar, Kadın.

Abstract

The poem *Zeynebin Türküsü* by Turhan Oğuzbaş, who is primarily known in Turkish literature for his emotionally intense poems and love letters, is the thirty-second poem in his poetry collection *Beyaz Kasımpatılar* (White Chrysanthemums). The poem contains a powerful social critique. It exposes the difficulties of being a woman, particularly the social and economic pressures faced by women living in rural areas. In this regard, the poem portrays a kind of social drama while also depicting the emotional and psychological struggle of the individual against the oppressive environment.

In the introduction, the poem is examined from a general perspective; subsequently, it is interpreted through a woman-centered lens, and finally, it is analyzed and evaluated in terms of formal features and literary devices. Critical theories foreground the language, structure, form, and aesthetic value of the work. *Zeynebin Türküsü* exhibits a multilayered structure in terms of form. The poetic intensity of the poet's language is especially combined with a rhythm derived from the folk poetry tradition. Beginning with the line "Bir sabah güneşle beraber çılgılık çılgılığa" ("One morning, with the sun, screaming loudly"), the poem opens with the pain of birth, experiencing a dramatic escalation with each line. This escalation culminates in a turning point in the final line, "Zeynep'i bir pula sattılar" ("They sold Zeynep for a penny"), leading to a tragic conclusion. The simplicity and depth in the poem's rhythmic structure carry traces of Turkish folk poetry while simultaneously presenting a tragic narrative about Zeynep's life. The poet's use of imagery such as "bird's heart," "mountain flower," "white steed," and "market of souls" concretizes Zeynep's innocence, delicacy, and the profound suffering she ultimately endures. The poem constructs an aesthetic form that combines the flavor of traditional folk poetry with a modern critique.

Keywords: Poetry, Turhan Oğuzbaş, *Zeynebin Türküsü*, *Beyaz Kasımpatılar*, Woman.

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, Türk Edebiyatı'na şiirleri ve mektupları ile katkılar sunmuş olan Turhan Oğuzbaş'ın *Beyaz Kasımpatılar* kitabından alınan *Zeynebin Türküsü* şiirini kadın merkezli çok yönlü bir okuma ile çözümlemek, kadın bedenine, toplumsal cinsiyet rollerine ve ataerkil yapıya dair eleştirileri açığa çıkarmak ve bu sorunun şiir estetiği çerçevesinde nasıl bir söz varlığı ile sunulduğu üzerinde durmaktır.

1. Şiire Genel Bir Bakış

Sanat eserleri, farklı eleştiri kuramları aracılığıyla çeşitli açılardan incelenebilir. "(...) bakış noktaları ne kadar çeşitli olursa kompleks vakıalar olan sanat eserleri o kadar çeşitli manalar alırlar. Görülen şey, bakış noktasına göre değişir." (Kaplan, 2011: 15). Bu bağlamda toplum/çevre, sanatçı, sanat eseri ve okur merkezli eleştiri eserin derinlemesine anlaşılmasını sağlayan farklı bakış açıları sunar.

Mersin'de doğup çocukluk ve ilk gençliğini orada geçiren ve edebiyata lise yıllarında "Birinci Kuşak Akkahveliler"den biri olarak gönül veren Turhan Ragıp Oğuzbaş (14 Mart 1933- 15 Mayıs 1997) Türk edebiyatına şiirleri ve mensur şiir tadındaki mektupları ile katkıda bulunur. Akkahve, Mersin'de gençlerin okul dışındaki zamanlarında bilgilendikleri, bilinçlendikleri bir mekândır. Güzel sanat alanlarında sanatçıların yetişmesine katkı sunan Akkahve, üç kuşağın yetişmesine ev sahipliği yapar. Turhan Oğuzbaş "Birinci Kuşak Akkahveliler"den bir sanatçı olarak kabul edilir (Akça, 2016). Ragıp adını çoğunlukla kullanmayan Turhan Oğuzbaş olarak tanınan şair, dört şiir kitabı ve aşk mektuplarından oluşan beş kitap yayımlamıştır. (Taş, 2024: 7).

1.1. "Toplum" /çevre merkezli eleştiride (Moran, 1988: 65) metin, toplumsal yapılar, sınıf ilişkileri, güç dinamikleri ve kültürel normlar ışığında analiz edilir. *Zeynep'in Türküsü*, köydeki bir kadının yaşamını anlatan toplumsal bir drama olarak sadece Zeynep'in kişisel yolculuğunu değil, toplumsal baskılar altında şekillenen bir yaşam biçimini de sorgular. Şiir, köydeki kadınların karşılaştığı toplumsal baskıları derinlemesine işler. Zeynep'in doğumla başlayan çocuklukla devam eden ve nihayetinde evlilikle şekillenen yaşamı, ataerkil bir toplumda kadının kaderine yönelik bir eleştiridir. Zeynep'in çocukluk, gençlik ve evlilik dönemi, toplumun kadına yüklediği geleneksel rolleri simgeler. Zeynep'in evlenme süreci, onun kişisel rüyaları ve umutları ile örtüşmez; daha çok köydeki ekonomik ve ailevi yapının zorunluluklarıyla şekillenir. Şiir, kadının toplumsal yapıya ve sistematik sınıf farklarına karşı çıkması engellenen bir varlık olarak bireysel arzularından mahrum bırakılmasını eleştirir.

Zeynep'in evlenmekten kaçması ve babasının kızını başlık parası karşılığında evlendirmesi, köydeki ekonomik yetersizliklerin ve sınıf farklılıklarının bir yansımasıdır. Zeynep'in "başlık parası karşılığı evlendirilmesi" durumu, sadece bir kadının başına gelebilecek trajik bir olay değil, aynı zamanda toplumun kadına yüklediği ekonomik ve sosyal yüklerin bir yansımasıdır. Şiirde Zeynep'in bedeni ve kimliği, toplumsal baskılarla şekillenen bir nesneye dönüşür. "*Zeynepi bir pula sattılar*" ifadesi, toplumun kadını, ona ait olanı ve tüm yaşamını adeta "ticari bir mal" gibi değerlendirdiğini anlatan güçlü bir eleştiridir. Şiir, köydeki kadının ruh hâlini, o dönemdeki ekonomik ve toplumsal baskıları çok açık bir şekilde ortaya koyarak daha geniş bir toplumsal yapıyı ve bu yapının birey üzerindeki etkisini sorgular. Bu bağlamda şiir, toplum merkezli eleştirinin güçlü bir örneğidir.

1.2. "Sanatçı merkezli" eleştiride (Moran, 1988: 117) şairin yaşamı ve toplumsal bağlamı eserin anlaşılmasında önemli bir rol oynar. Turhan Oğuzbaş'ın kişisel yaşamı, onun şiirlerinde derin bir toplumsal duyarlılık geliştirmesine zemin hazırlamış gibidir. Oğuzbaş'ın avukatlığı, halk kültürü ve Türkiye'nin kırsal kesimlerinde kadınların karşılaştığı zorluklar hakkında derin bilgi ve duyarlılığı şiirde kendisini hissettirir. Şiir, sanatçıya toplumsal sorunları ve geleneksel yapıyı eleştirdiği bir alan oluşturur. Özellikle Zeynep'in başına gelen olaylar, toplumdaki ataerkil yapının bir eleştirisi olarak okunabilir. Zeynep'in kaderi, onu toplumsal roller ve ekonomik zorluklar doğrultusunda şekillendiren sistemin bir yansımasıdır. Bu yönüyle şairin kendi sosyal çevresiyle olan ilişkisi şiire derinlik katmış ve Oğuzbaş'ın insanlık durumlarına dair düşüncelerini ortaya koymuştur.

1.3. Sanat/ "eser merkezli" eleştiride (Moran, 1988: 179) eserin kendisi, özellikle dilsel yapılar, metaforlar, imgeler ve anlam derinliği üzerinde durulur. *Zeynep'in Türküsü* metninde, dilin işlevi, özellikle metaforların ve simgelerin kullanımı ile belirginleşir. Şiir, Zeynep'in yaşamındaki her aşamanın dramatik ve trajik boyutlarını bir dizi sembol aracılığıyla sunar. Şiirdeki ana figür olan Zeynep, bir halk kadınının simgesidir; onun acıları, düşleri ve toplumsal baskılar altındaki yaşamı, bir kadınlık kaderinin ifadesidir. "*Göbeğini taşla kesti anası*" dizesi, kadınların doğumda çektiği acıyı simgelerken aynı zamanda taş, sert, katı bir toplum yapısını ve geleneksel değerlerin acımasızlığını da simgeler. "*İlk acısını çekti Zeynep kuş kalbiyle*" ifadesi, Zeynep'in masumiyetini ve doğanın bir parçası olma hâlini vurgular. Ancak bu masumiyet, acı ve zorluklarla sınanacaktır. Zeynep'in rüyalarındaki özgürlük ve güzellik simgesi olarak kullanılan *beyaz küheylan* imgesi, genç kızların beklentileri ve hayallerini temsil eder. Şiir, metin olarak yalnızca bir kadın karakterin hikâyesini anlatmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal yapıdaki adaletsizliklere ve insanlık durumuna dair genel bir eleştiri sunar.

Sanat/ metin merkezli eleştirilerden "arketip eleştirisi" (Moran, 1988: 189) Carl Jung'un psikolojik teorilerine dayanır ve metinlerdeki evrensel semboller, figürler ve imgeler aracılığıyla insanlık durumunu ve kolektif bilinci anlamaya çalışır. *Zeynep'in Türküsü*, özellikle kolektif bilinç ve arketiplerle ilgili önemli ipuçları sunar. Bu şiir hem bireysel hem de toplumsal düzeyde evrensel arketiplere dair derinlemesine bir çözümleme sunar. Zeynep/ kadın arketipi (Anima ve Yaratıcı Güç) özelliği ile yorumlanabilir. Zeynep, kolektif bilinçteki "kadın" arketipini simgeler. O, aynı zamanda hayatın, doğumun, masumiyetin ve acının sembolüdür. Ancak Zeynep, bu "kadın" arketipinin pasif değil acı çeken bir figürü olarak okuyucu karşısına çıkar. Kadın arketipi, geleneksel olarak yaratıcı ve besleyici bir güç olarak görülse de şiir boyunca Zeynep bu güçlerin dışında kalır. Arketipik imge olarak taş ve küheylan üzerinde de durmak gerekir. "Taş" ve "beyaz küheylan" gibi imgeler, arketipik semboller olarak şiire derinlik katar. Taş, sabırlı, dayanıklı ve aynı zamanda sert ve soğuk bir figür olarak toplumun acımasız yapısını simgeler. Küheylan ise özgürlük ve hayal kurma arzusunun sembolüdür. Zeynep'in bu özgürlük arzusu ve hayal dünyası, onun güçlü bir kahraman arketipine dönüşebilecekken toplumsal engeller yüzünden bu arzuya ulaşamayan bir figür olarak kalmasını simgeler.

Kahramanın yolculuğu arketipi çerçevesinde Zeynep'in yaşamı, her ne kadar bir kahramanın yolculuğuna benzese de bu yolculuk trajik bir biçimde engellenir. Zeynep'in doğumu, büyümesi, hayaller kurması, nihayetinde başlık parası karşılığında evlendirilmesi, bir kahramanın tipik yolculuk aşamalarına benzer. Ancak burada kahramanlık, yalnızca bir rüya olarak kalır ve Zeynep, sonunda bir "kurban" arketipine dönüşür. Baba arketipi de önemlidir. Şiir, baba figürünün toplumsal ve ekonomik anlamda önemli bir yer tuttuğunu gösterir. Zeynep'in babası, onun kaderini belirleyen bir figürdür ve geleneksel bir ataerkil toplumda baba figürü, kontrol ve gücü simgeler. Baba aynı zamanda "toplumsal yapı"nın temsilcisidir. Toplumsal ve ruhsal çöküş olarak yorumlanabilecek Jung'un "gölge" (shadow) kavramı, bireyin bastırılmış ve reddedilen yönlerini ifade eder. Zeynep'in başına gelenler hem bireysel hem de toplumsal düzeyde bir gölgeyi işaret eder: Kadının bedeni, arzuları ve hakları, toplumsal normlar tarafından bastırılır. Bu, toplumsal bir "gölge"yi temsil eder; Zeynep'in yaşamı, bu bastırılmış kimliklerin ve arzuların bir ifadesidir.

1.4. Okur merkezli eleştiride (Moran, 1988: 197) metnin nasıl algılandığı ve okurun metne nasıl anlam yüklediği önemlidir. *Zeynep'in Türküsü*, okurun toplumsal cinsiyet, sınıf farkı ve kadın hakları konularına dair farklı yorumlar yapmasına olanak tanır. Zeynep'in yaşadığı travmalar, özellikle erkek egemen toplumsal yapılarla mücadele etmek zorunda kalan kadınların hikâyesiyle kesişir. Şiir, okurun duygusal ve zihinsel bir tepki vermesine, toplumdaki adaletsizliklere karşı bir farkındalık geliştirmesine olanak sağlar. Metnin okur üzerindeki etkisi, her bir okurun farklı yaşam deneyimlerine ve kültürel perspektiflerine bağlı olarak değişebilir. Kimi Zeynep'in dramatik sonunun bir toplumsal eleştiri olduğunu fark ederken kimi onu sadece bir bireyin trajik hikâyesi olarak görebilir.

Zeynep'in Türküsü, eleştiri kuramları çerçevesinde zengin bir çözümleme sunan bir şiiirdir. Sanat merkezli yaklaşım, metnin estetik ve biçimsel yönlerine odaklanırken sanatçı merkezli eleştiri, şairin toplumsal bağlamına ve bireysel duyarlılığına ışık tutar. Metin merkezli eleştiri, dilin ve sembollerin derinliğine inerken okur merkezli eleştiri, şiirin farklı okur grupları üzerinde yarattığı etkiyi anlamaya çalışır. Şiirin toplumsal bir eleştiri olarak okunabilmesi, özellikle okurun şairin sunduğu toplumsal sorunlarla empati kurabilmesiyle mümkün olur.

2. İÇERİK ÇÖZÜMLEMESİ

Zeynep'in Türküsü şiiri toplumsal normların ve ataerkil yapıların kadın üzerindeki etkilerini derinlemesine işler. Şiirin her bölümü, kadınların toplumdaki yerini, bedenlerini ve kişisel haklarını nasıl kaybettiklerini gösteren birer ayna olarak okunabilir.

"Bir sabah güneşle beraber çığlık çığlığa / Ekin tarlasında doğdu Zeynep"

İlk dizeden itibaren Zeynep'in doğumu ve varoluşu, doğanın ve dünyanın acımasız koşullarında gerçekleşir. Bu, Zeynep'in bir kadın olarak doğduğu andan itibaren toplumsal bir mücadeleyle karşı karşıya kaldığını simgeler. "Çığlık çığlığa" ifadesi, kadının doğumunun zorluğuna ve toplumsal olarak ona yüklenen "annelik" rolüne atıfta bulunur. Zeynep'in doğum anı, onun gelecekteki trajik kaderinin bir simgesidir.

"Göbeğini taşla kesti anası / Taş ne ki / İlk acısını çekti Zeynep kuş kalbiyle / İnledi durdu"

Bu mısralarla Zeynep'in doğumu üzerinden kadın bedeninin toplum tarafından nasıl kontrol edildiği, acının ve zorluğun kadın olmanın bir parçası haline getirildiği eleştirilir. "Taş" imgesi, kadının bedensel acılarının ve doğumun zorluklarının sert ve soğuk bir biçimde toplumsal yapılar tarafından dayatıldığını simgeler. Kadının doğumu, toplumsal bir işlev olarak "kontrol edilmesi" gereken bir süreçtir. Bu dizedeki "ilk acısını çekti Zeynep kuş kalbiyle" ifadesi, Zeynep'in masumiyetini ve savunmasızlığını simgeler, bu masumiyet de toplumun acımasız yapılarıyla yüzleşmek zorundadır.

"Sonra yarı sevinçli bir ninnide / Sesi buğday kokan rüzgârlara karışıp gidiyordu"

Bu mısralar Zeynep'in masumiyetine ve hayatının ilk zamanlarının güzelliklerine dair bir imge sunsa da kadın merkezli bir okuma, bu imgenin bir "geçicilik" ve "yitirilen umutlar" duygusunu taşıdığını da fark ettirir. "*Yarı sevinçli bir ninni*" betimlemesi annenin de toplumsal baskılarla sınındığını ve bir kadın olarak erkek çocuk yerine bir kız çocuğu dünyaya getirmekle dolu dolu sevinecekken sevincinin yarısını gizlemek zorunda kaldığını hissettirir. Zeynep'in sesi, "buğday kokan rüzgârlara" karışıp gidiyorsa burada bir özgürlük ve hayal dünyası söz konusu olabilir. Ancak bu özgürlük, toplumsal koşullar tarafından engellenmiştir ve nihayetinde Zeynep'in "sesinin" kaybolması, kadınların sesinin genellikle bastırıldığını simgeler.

"Gün geldi büyüdü Zeynep / hiç çocuk olmadan / Çocukluk ne ki köylerde / bir garip macera / Önce doğar sonra ölürsün / Suyu ışığa doymadan"

Bu bölümde Zeynep'in çocukluğunun kaybaldığı ve "hiç çocuk olmadan büyüdüğü" görülür. Zeynep'in çocukluğunun ve masumiyetinin yok olması, kadınların erken yaşta toplumsal sorumluluklarla ve beklentilerle tanıştırılması demektir. Çocukluk, özellikle köy gibi dar yerleşim birimleri gibi geleneksel rollerin çok belirgin olduğu yerlerde, "garip bir macera"dır, çünkü kadınlar genellikle çocukluklarını yaşayamazlar. Bu dizeler, kadının toplumsal normlar tarafından erkenden olgunlaşmaya zorlandığını ve toplumsal rollerin kadınları ne kadar erken şekillendirdiğini gösterir.

"Gün geldi gelinlik kız oldu Zeynep / Bir dağ çiçeği gibi ak mı ak / Elin iti uğursuzu durmaz ama"

Zeynep'in gençliğinde evlenmeye, gelin olmaya yönelik toplumsal baskılar artmaktadır. Zeynep, "gelinlik kız" olur, ancak bu, bir tür toplumsal sahiplenme anlamına gelir. Bu durum, kadının özne olmaktan çok nesneleşmesini simgeler. Zeynep, bir "dağ çiçeği" gibi naif ve güzel olarak betimlense de bu güzellik bir nesne olarak değerlendirilir ve ona dayatılan toplumsal normlarla şekillendirilir. "*Elin iti uğursuzu durmaz ama*" dizesi, Zeynep'in güzelliği ve saflığının, dışarıdan gelen tehditler ve erkeklerin ilgisi tarafından hedef alındığını gösterir. Burada, kadın bedeninin ve güzelliğinin erkekler tarafından sürekli olarak "görölmeye" çalışıldığı bir ataerkil baskı söz konusudur.

"Yoksul diye kızın babası / Yolunu kesip önüne çıktılar sokak sokak / Bin verdiler, bin beş yüz verdiler babasına / Taş olurum da gitmem dedi Zeynep"

Bu bölümde, Zeynep'in "nesne olma" durumu toplumsal ve ekonomik baskıların bir yansıması olarak değer kazanır. Zeynep'in babası, ona sahip çıkma yerine, onu ekonominin bir parçası olarak değerlendirir ve bir "meta" gibi görür. Bu dizeler, kadının ekonomik değeri ve bu değer üzerinden yürütülen pazarlıkların, kadının toplumsal yerinin ne kadar "nesneleştirildiğini" ve erkek egemen toplumun kadını nasıl sahiplenip tüketmeye çalıştığını gösterir. Zeynep'in "*Taş olurum da gitmem*" diyerek bu durumu reddetmesi, onun özgürlük ve iradesini savunmaya çalıştığı bir andır, ancak bu direniş, toplumsal yapıların gücü karşısında genellikle tek başına yeterli olmaz.

"Bir uzun hava gibi gecelerce ağladı / Oysa beyaz bir küheylana binip / Gelin gidecek diye başka köylere / Ne güzel rüyaları vardı"

Zeynep'in uzun süre ağlaması, onun iç dünyasındaki özgürlük ve mutluluk arzusunun engellendiğini gösterir. Şiir, Zeynep'in kaybolan rüyalarını ve hayallerini dile getirir. Kadının toplum tarafından engellenen rüyalarının ve beklentilerinin bir eleştirisi yapılır. Zeynep'in "*beyaz bir küheylana binip*" gitme hayali, kadınların özgürlük arzusu ve evlenme ile birlikte gelen kısıtlamalar arasındaki çelişkiyi gösterir.

"Sonra bir sabah ezanla / Babasından alıp kızı önlerine kattılar / Yirminci asrın can pazarında / ZEYNEBİ BİR PULA SATTILAR."

Son bölüm, Zeynep'in tamamen nesneleştirildiğini, toplumsal ve ekonomik baskıların kadın bedenini ve iradesini nasıl yok ettiğini gösterir. "*Yirminci asrın can pazarında*" ifadesi, kadının konumu, başlık parası karşılığında evlendirilmesi olgusunun zaman ve yer fark etmeksizin toplumların büyük bir yarısı olarak varlığını sürdürdüğünü gösterir. Erkek egemen toplumların kadını ve onun bedensel ve duygusal haklarını nasıl yok saydığını ve bunu bir norm haline getirdiğini eleştirir.

Zeynep'in Türküsü şiiri, kadınların toplum içindeki yerini ve karşılaştıkları toplumsal baskıları çarpıcı bir şekilde ele alır. Şiirde kadının yaşadığı baskıyı, toplumsal normları ve ataerkil yapıyı sorgulayan bir dil kullanılır. Zeynep'in yaşamı, kadınların toplumsal olarak nasıl nesneleştirildiğini, cinsiyet normlarının onları nasıl sınırladığını ve özgürlük arzusunun nasıl engellendiğini anlatan bir dramatik yapı sunar. Bu bağlamda şiir, sadece bir kadın hikâyesi değil, tüm kadınların toplumsal yapılar içinde yaşadığı zorlukların bir simgesidir.

3. BİÇİM ÇÖZÜMLEMESİ

Zeynep'in Türküsü şiirinin biçim özellikleri, şiirin anlatım gücünü pekiştiren önemli bir unsurdur. Şiirin hem biçim hem de içerik yapısı, anlatımın zenginliğini oluşturur ve okuyucuya güçlü bir duygusal etki bırakır.

3.1. Dizelerin Sıralanışı

Şiir üç bentten oluşur. İlk bent 8 dizeden, ikinci bent 17 dizeden ve son bent 4 dizeden oluşur. Bu bentler arasındaki farklar, şiirin yapısındaki gerilim ve çözülme süreçlerini, ayrıca Zeynep'in yaşamındaki değişimleri simgeler.

İlk Bent (8 Dize): Şiirin başlangıcındaki kısa ve yoğun bölüm, Zeynep'in doğumunun ve ilk acısının duyurulmasıyla başlar. Bu kısa bölüm, zamanın hızla akıp gittiğini, kadının yaşadığı acıların ve zorlukların ne kadar erken başladığını simgeler. Bu bölümdeki mısralar daha hızlı bir tempoya sahiptir ve bir acıyı, dramatik bir durumu hızla sunar.

İkinci Bent (17 Dize): Zeynep'in hayatı daha fazla ayrıntı ve anlam yüklü bir şekilde anlatılır. Bu bölümde zamanın geçişiyle birlikte Zeynep'in büyümesi, evlilik çağına gelmesi ve toplumsal baskılarla karşılaşması daha derin bir biçimde aktarılır. Uzunluk, şiirin ana temasının derinleştiğini ve toplumsal çatışmaların arttığını simgeler. Bu bölümde, şiir anlatımı daha fazla betimleme, iç monolog ve dramatik bir yapıyı içerir.

Üçüncü Bent (4 Dize): Son kısım, Zeynep'in trajik sonunu kısa, vurucu bir biçimde sunar. Bu kısmın kısa olması, şiirin dramatik yönünü öne çıkarır, yoğun bir şekilde bir sona ulaşmayı sağlar. Bu sonun kısa olması, bir tür yıkımın hızla gerçekleşmesi anlamına gelir ve Zeynep'in özgürlüğü ve yaşamı üzerinde toplumsal güçlerin ne kadar ani karar verdiğini simgeler.

Şiirin üç bent olarak düzenlenmesi, şiire farklı zaman dilimlerini ve psikolojik geçişleri aktarmada anlam derinliği kazandırır.

3.2. Sesler ve Sözcükler

Şiirdeki ses tekrarları, şiirin melodik yapısını ve duygusal etkisini güçlendirir. Asonans (benzer ünlülerin tekrarı) ve aliterasyon (benzer ünsüzlerin tekrarı) teknikleri, şiirin ritmini ve ahengini oluşturur. “*Bir sabah güneşle beraber çığlık çığlığa / Ekin tarlasında doğdu Zeynep*” dizesinde “a, e, ı ve ğ” bir ses benzerliği oluşturur ve melodik bir uyum yaratır. “*Göbeğini taşla kesti anası / Taş ne ki*” dizesinde “taş” ve “taşla” tekrarı da asonans tekniğini kullanarak sesin tekrarını ve şiire ait bir yankı oluşturan melodiyi artırır. “*Sonra yarı sevinçli bir ninnide / Sesi buğday kokan rüzgârlara karışıp gidiyordu*” dizesinde “s” harfi, melodik bir etki yapar ve hafif, melankolik bir tını yaratır. “*Rüzgârlara karışıp gidiyordu*” dizisindeki “r” sesi de benzer şekilde şiire belirli bir ritmik ahenk katmaktadır. Seslerin tekrarı ve uyumu, şiiri daha akıcı hâle getirir ve okuyucuya şiirin melodik yapısını hissettirir. Bu ses tekrarları şiirin duygusal yoğunluğunu da artırır, Zeynep'in dünyasındaki çıkmazları ve dönüm noktalarını sesle anlatan bir arka plan oluşturur.

Zeynep'in Türküsü şiirinde kullanılan sözcükler, anlam ve imgeler açısından hem somut hem de soyut düzeylerde önemli işlevler görmektedir. Şiir, duygusal- toplumsal bir duyarlılıkla ve bu sözcüklerin somut- soyut anlamları arasında yapılan geçişlerle derinlik kazanır. Şiirde somut sözcükler, Zeynep'in yaşadığı görsel, işitsel ve dokunsal deneyimleri betimlemek, dünyasını somut bir şekilde tasvir etmek amacıyla kullanılmıştır. “Ekin tarlasında” söz grubu Zeynep'in doğumuyla bağlantılı bir görsel imge oluşturur, somut bir mekânı (ekin tarlası) işaret eder. Bu somut mekânın Zeynep'in yaşamında bir başlangıcı simgelediğini de ima eder.

“Göbeğini taşla kesti” dizesindeki “taş” somut bir nesne olup Zeynep’in doğumu sırasında fiziksel bir müdahale imgesi sunar. Acının fiziksel doğasını da vurgular. “Kuş kalbiyle” söz grubundaki “kuş” somut bir varlık olarak Zeynep’in iç dünyasındaki durumunu yansıtır. Kuş, özgürlük ve hassasiyetin sembolüdür ancak aynı zamanda somut bir varlık olma özelliği taşır.

“Zeynep” gibi özel isimler de somut sözcüklerdir. Zeynep, belirli bir bireyi simgelerken baba da somut bir aile ilişkisini ifade eder. “Beyaz bir küheylana” söz grubunda da “beyaz” (renk) ve “küheylan” (at türü) somut, görsel imgeler oluşturur ve Zeynep’in rüyalarındaki temiz, masum hayalleri somutlaştırır. Somut sözcükler, şiire gerçeklik ve dünya ile bağ kurma özelliği kazandırır. Bu unsurlar, Zeynep’in fiziksel gerçekliğini, zorluklarını ve yaşadığı dünyayı somut bir biçimde betimler.

Soyut sözcükler, duyuyla doğrudan algılanamayan, düşünsel ya da duygusal anlamlar taşıyan göstergelerdir. Bu tür sözcükler, şiirin derinliğini artırarak Zeynep’in iç dünyası ve toplumsal yapılar arasındaki ilişkiyi daha soyut bir düzlemde ifade eder. “Acı” sözcüğü ile Zeynep’in doğumda çektiği acı soyut bir duygu olarak tanımlanır. Bu, fiziksel acının ötesinde, insan ruhunda duyumsanan psikolojik bir durum olarak da genişletilebilir. “Sevinç” sözcüğü Zeynep’in doğuşuyla gelen yarı sevinçli bir anı anlatan soyut bir kavramdır. Sevinç, mutluluk ya da umuttan kaynaklanan soyut bir durumu yansıtır.

“Rüya” sözcüğü Zeynep’in iç dünyasındaki özlemlerini simgeler. Rüya, somut olmayan, duygusal ve zihinsel bir deneyimi ifade eder. “Yoksulluk” sözcüğü toplumsal bir kavram olarak Zeynep’in yaşadığı ekonomik çöküşü ve sosyal eşitsizliği simgeler. Bu soyut kavram, Zeynep’in sadece maddi değil, aynı zamanda ruhsal ve toplumsal bir yokluk hissini de barındırır.

Şiir, somut ve soyut sözcüklerin birleşimiyle gerçek dünya ve duygusal/yazınsal dünyalar arasında güçlü bir bağ kurar. Somut sözcükler, Zeynep’in hayatındaki fiziksel gerçeklikleri ve dış baskıları yansıtırken soyut sözcükler onun iç dünyasını, duygusal çelişkilerini ve toplumsal yapılarla mücadelesini aktarır. “*Bir sabah güneşle beraber çığlık çığlığa / Ekin tarlasında doğdu Zeynep*” dizelerinde, güneş, ekin tarlası ve doğum somut unsurlarken Zeynep’in çığlık çığlığa olması soyut bir anlam taşır. “*Bir dağ çiçeği gibi ak mı ak*” dizesinde dağ çiçeği somutken aklık soyut bir saflık, masumiyet ve güzellik kavramlarını çağırıştır. Şiir, bu şekilde somut bir imgeyi soyut bir anlamla ilişkilendirir. Somut ve soyut sözcüklerin bu şekilde iç içe kullanımı, şiirin çok katmanlı yapısını güçlendirir. Şiir, sadece gerçeklikten bahsetmez; aynı zamanda gerçekliğin ötesine geçerek insan ruhunun derinliklerine iner. Zeynep’in hayatındaki dış olaylar ile iç mücadeleler, bu dil yapıları aracılığıyla derinlemesine aktarılır. Somut sözcükler, şiire görsel ve fiziksel bir derinlik katarak okuru şiirin iç dünyasına çeker. Zeynep’in doğumundan evliliğine kadar olan süreçte somut öğeler, onun gündelik yaşamını ve yaşadığı sıkıntıları aktarmada etkili olur.

Soyut sözcükler ise şiire düşünsel ve duygusal bir katman ekler. Zeynep’in yaşamındaki özgürlük arayışı, toplumun baskıları ve kadın hakları gibi evrensel temalar soyut dil kullanımıyla ifade edilir. Bu denge, şiire daha geniş bir anlam alanı ve evrensel bir boyut kazandırır. Şiir, somut ve soyut unsurlar arasındaki bu geçişlerle, sadece Zeynep’in bireysel hikâyesini anlatmakla kalmaz, aynı zamanda daha geniş toplumsal sorunlara ve insanlık meselelerine de dokunur. Bu birleşim, şiire hem görsel hem de duygusal bir katman ekler ve metni anlam açısından zenginleştirir.

3.3. Dil Yapıları

Eylemler şiirin oluş, kılış ve devinim içeren yapısını kurar. Zeynep’in hayatındaki değişimleri belirleyen eylemler, şiirin dramatiğini oluşturur. Şiir genelinde eylemlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı görülür. Zeynep’in yaşamının gelişimindeki eylemler sürekli bir akış içinde sunulur: “doğdu,” “kesti,” “çeki,” “inedi,” “büyüdü,” “oldu,” “gitti,” “satıldı” vb. Şiirde kullanılan “doğmak,” “büyümek,” “olmak,” “gitmek” gibi eylemler Zeynep’in yaşadığı olayları ve karşılaştığı durumları doğrudan aktarır. Bu, şiire daha canlı ve aktif bir güç katar. “satıldılar,” “alındı” gibi edilgen yapılar, Zeynep’in toplumsal yapılar karşısındaki edilgen rolünü ve özgürlüğünün ellerinden alınışını da ima eder.

Bu edilgen eylemler, toplumsal baskıların, kadının toplumdaki nesneleşmesinin bir yansımasıdır. Şiirde eylemler çoğunlukla geçmiş zaman kipiyle kullanılır. Zeynep'in geçmişteki yaşantısı anlatılır. Bu, şiire nostaljik ve geriye dönüş havası katarken aynı zamanda kadının yaşadığı toplumsal olayların tarihsel bir bağlamda ele alındığını gösterir. "inledi," "ağladı," "çektii" gibi eylemler, Zeynep'in acısını, sıkıntısını ve trajedisini sergiler. Bu eylemler şiire derinlik katarak Zeynep'in psikolojik durumunu yansıtır.

Önadlar/ sıfatlar, bir ismi nitelendirerek onu daha belirgin ve anlamlı hâle getirir. Şair, Zeynep'i ve çevresindeki dünyayı betimlerken bu dil yapılarına başvurur. Sıfatların yoğun kullanımı, Zeynep'in iç dünyasını, toplumdaki yerini ve dış koşulları betimler. "Yarı sevinçli bir ninni" (Zeynep'in annesinin iç dünyasının belirsizliği ve karmaşıklığı). "Beyaz bir küheylana" (Zeynep'in rüyalarında hayal ettiği temiz, masum bir hayat). "Ak mı ak" (Safılık, güzellik, masumiyet). "Yoksul" (Zeynep'in ailesinin durumunun belirleyicisi, onun karşılaştığı toplumsal baskıyı anlatır). "Beyaz," "ak," "yoksul" gibi sıfatlar, Zeynep'in dünyada ve toplumdaki yerinin sembolik karşılıklarını taşır. Bu sıfatlar, Zeynep'in toplumsal konumunu vurgular ve onun masumiyet (beyaz, ak) ve toplumsal çöküşünü (yoksul) zıtlıklar aracılığıyla ele alır. Zeynep'in gençliğini ve kadınlığını anlatan sıfatlar, şiir boyunca özellikle onun güzellik ve naiflik gibi özelliklerini belirginleştirir. Aynı zamanda, Zeynep'in gelişen hayatı ve karşılaştığı zorluklar da bu sıfatlarla tanımlanır.

Renkler de şiir boyunca sembolik anlam taşır ve Zeynep'in yaşamındaki duygusal, toplumsal ve psikolojik durumları betimlemeye kullanılır. "Beyaz bir küheylana" ifadesinde beyaz, Zeynep'in arzu ettiği masumiyet ve temizlik imgesini taşır. Beyaz, aynı zamanda gelişmemiş, saf bir durumu temsil eder. Zeynep'in özgürlüğü ve hayalleri, beyaz renk aracılığıyla sembolize edilir. Koyu ve belirsiz renkler de yer alır, şiirde. Bu renkler daha çok Zeynep'in umutlarının ve hayallerinin silikleşmesiyle ilişkilidir. Şiir boyunca renkler somut bir şekilde verilmemekle birlikte renklerin belirsizliği Zeynep'in hayalindeki güzelliklerin nasıl olup gittiğini anlatır.

Varlıkların yerine kullanılan yapılar (adıl/zamir), şiirdeki karakterlerin kimliklerini belirlemekte ve dilin öznesi ile yüklemi arasındaki ilişkiyi kurmakta önemli bir rol oynar. Şiirin hemen her bölümünde, "Zeynep" ismi belirgin bir şekilde kullanılır. Bu, şiirin öznesini dikkatlere sunar ve Zeynep'in bireysel öyküsünü dillendirir. Şairin "Zeynep" ismini sürekli kullanması, onun yaşadığı toplumdaki özgünlük ve kimlik arayışını sembolize eder. "O," "onlar," "kendii" gibi zamirler, Zeynep'in toplumdaki yerini belirler ve bireyselliği ile genel toplumun içinde kaybolan kimliği arasında gidip gelir. "O" zamiri, Zeynep'in dış dünya/ toplum tarafından ne kadar dışlandığını ve "onlar" zamiri ise onu yönlendiren baskıları ifade eder.

Şiirde kullanılan dil yapıları, Zeynep'in bireysel yolculuğunu ve toplumsal durumunu açık bir şekilde yansıtır. Eylemler (Fiil), Zeynep'in hayatındaki değişimi, drama ve yoğun duygusal yükü belirtir. Eylemlerin çeşitliliği, Zeynep'in iç çatışmalarını ve toplumsal baskılara karşı verdiği tepkileri gösterir. Niteleme ve belirleme durumları (önad/sıfat), şiirin duygusal katmanlarını, Zeynep'in masumiyetini, güzelliğini, yoksulluğunu ve toplumsal yerini simgeler. Kişi zamirleri şiire öznel bir bakış açısı katarken Zeynep'in hem toplumsal bir nesne olarak hem de bireysel bir özne olarak varlığını temsil eder. Renkler ise Zeynep'in hayatındaki temalarla (özgürlük, masumiyet, hayal kırıklığı) bağlantılıdır ve şiirin atmosferini yaratmada önemli bir rol oynar. Şiirin dil yapıları, sadece Zeynep'in yaşadığı dış olayları değil, onun iç dünyasını, toplumla olan ilişkisini ve kişisel trajedisini güçlü bir şekilde yansıtır.

4. SANATLAR

4.1. İmge ve Hayaller

Şiir, yoğun bir imgeler dünyası ile doludur. Zeynep'in hayatı, yalnızca bir öykü değil, bir imgeler bütünü olarak şekillenir. Bu imgeler hem anlam derinliği yaratır hem de şiirin estetik yapısını güçlendirir.

Doğal imgeler: “Ekin tarlasında doğdu Zeynep” ve “Sesi buğday kokan rüzgârlara karışıp gidiyordu” gibi imgeler, doğayla iç içe bir yaşamı simgeler. Burada, Zeynep’in masumiyetinin ve yaşamının doğal koşullarla harmanlandığı bir alan yaratılır. Bu imgeler, Zeynep’in özgürlüğünü kısıtlayan toplum baskısı üzerinde bir örtü gibidir.

Toplumsal imgeler: Taş, kadın bedenine uygulanan şiddeti, doğumda yaşanan acıyı ve aynı zamanda toplumun soğuk, sert yapısını simgeler. Beyaz küheylan, Zeynep’in hayalini, özgürlük ve kaçış arzusunu simgeler. Ancak bu hayalin gerçekleşmemesi, toplumsal baskıların ve kadının özgürlük arzusunun engellenmesinin bir sembolüdür.

Arketipik imgeler: Zeynep’in “gelin” olması, köydeki geleneksel kadın arketipine dönüşmesini ve bu gelinliğin aynı zamanda onun bir nesneye dönüşmesi anlamına gelir. “Zeynepi bir pula sattılar” dizeleri, kadının toplumda ne kadar nesneleştiğini anlatan bir imgeler zinciri oluşturur.

İmgeler, anlamı hem betimler hem de sembolik olarak aktarır. Zeynep’in yaşamı, sadece bir anlatı değil, çeşitli imgelerle yüklü bir hikâyedir. Taş, beyaz küheylan gibi imgeler, metni derinleştirir. Duygusal yoğunluk ve ritmik yapı, şiirin belirli bir ölçüye ve ritme sahip olması, düz yazının düz çizgisel mantık ve anlatıcı yapısından farklı olarak okuyucuda duygusal bir etki yaratır. Bu, şiirin katmanlı ve çok yönlü anlamlar taşımayı mümkün kılar. *Zeynep’in Türküsü*, biçimsel açıdan dikkatlice yapılandırılmış ve ses, ritim, imgelem ve dilin zenginliğiyle desteklenmiş bir şiirdir.

4.2. Benzetme (Teşbih)

Benzetme, bir şeyi başka bir şeye benzeterek anlatma sanatıdır. Şiir boyunca benzetmeler, Zeynep’in hayatındaki durumların daha anlamlı bir şekilde vurgulanmasını sağlar. *Bir dağ çiçeği gibi ak mı ak* dizesinde, Zeynep’in saf ve masum hali, bir dağ çiçeğine benzetilmiştir. “Dağ çiçeği” imgesi, Zeynep’in gençliğini, saflığını ve doğal güzelliğini simgeler. Burada yapılan benzetme, Zeynep’in toplumsal baskılar ve trajedilerle nasıl yıkılmadan önce güzellik taşıyan bir varlık olduğunu vurgular. Ancak bu güzellik, tıpkı dağ çiçeği gibi kırılgan ve geçici olabilir.

4.3. Kişileştirme (Teşhis)

Kişileştirme, cansız varlıkları ya da soyut kavramları insan özellikleriyle sunma sanatıdır. Şiirin birkaç yerinde, özellikle doğa unsurları ve soyut kavramlar kişileştirilmiştir. *İlk acısını çekti Zeynep kuş kalbiyle / İnledi durdu* dizesinde Zeynep’in yaşadığı acı, bir “kuş kalbi” ile ilişkilendirilmiştir. Kuş, genellikle saf, kırılgan ve hassas bir varlık olarak betimlenir. “Kuş kalbi” ifadesiyle Zeynep’in iç dünyasındaki kırılganlığı ve acıyı betimleyen bir kişileştirme yapılır. *Sesi buğday kokan rüzgârlara karışıp gidiyordu* dizesinde ise “rüzgârlar” bir insan gibi hareket eder. Zeynep’in sesini “karıştırmak” gibi bir eylemi gerçekleştiren rüzgâr, insan gibi bir işlev görmektedir. Rüzgârın sesle karışıp gitmesi, Zeynep’in iç dünyasında kaybolan masumiyet ve zamansızlık duygusunu aktarır.

4.4. Zıtlık (Tezat)

Zıtlık, birbirine karşıt olan iki kavramın yan yana getirilmesiyle yapılan bir sanat türüdür. Şiirin bazı bölümlerinde zıtlık kullanılarak Zeynep’in hayatındaki çelişkiler ve toplumsal baskılar vurgulanmıştır. *Önce doğar sonra ölürsün / Suyu ışığa doymadan* dizesindeki “doğmak” ve “ölmek” arasındaki zıtlık, yaşamın ve ölümün ne kadar iç içe geçtiğini duyurur. Zeynep’in çocukluğu, onun hayatındaki erken sona işaret eder. Buradaki zıtlık, hayatın geçici ve hüsrarla sonlanacak bir döngü olduğuna dair derin bir anlam taşır.

4.5. Tersinleme (İroni)

Tersinleme (*ironi*), bir durumun ya da durumu anlatırken söylenen şeyin aslında tamamiyle tersini imlemek ile ilgilidir. Şiirin bazı bölümleri, ironi aracılığıyla toplumsal yapılar ve Zeynep’in hayatındaki gerilimli durumları işler. “*Oysa beyaz bir küheylana binip / Gelin gidecek diye başka köylere*” dizesinde Zeynep’in evlenme hayalleri, “beyaz bir küheylan” üzerinde mutlu bir şekilde gitme arzusunu içerir.

Ancak şiirin sonunda, Zeynep'in babası tarafından "bir pula satılması" ve "yirminci asrın can pazarında" ticaret malı olarak alınması, bu hayalin ne kadar boş bir hayal olduğunu gösterir. Bu, bir ironi örneğidir; Zeynep'in beklediği romantizm ve özgürlük, sistemin içinde yok olmaktadır. "*Taş olurum da gitmem dedi Zeynep*" anlatımı da bir tür ironi barındırır çünkü Zeynep'in "taş" olmayı göze alması, onun cesaretini simgeler. Ancak şiir ilerledikçe Zeynep'in kaderinin yine de değişmeyeceği ve toplumsal baskılara boyun eğeceği anlaşılar. Zeynep'in "taş olma" kararlılığı, aslında onun ne kadar çaresiz olduğunu gösteren bir ironi oluşturur.

Zeynep'in Türküsü şiirinde çeşitli edebî sanatlar etkin bir şekilde kullanılmıştır. Benzetme, kişileştirme, zıtlık, sebep-sonuç ilişkisi ve ironi, şiirin derinliğini artırır ve Zeynep'in yaşadığı dünyayı daha çarpıcı ve anlamlı kılar.

Sonuç

Zeynep'in Türküsü şiirinin, yerel bir yolculuktan evrensel, insani bir soruna doğru genişlemesi, şairin toplumsal eleştirisini derinleştirir. Şiirin başından itibaren Zeynep'in hikayesi, özellikle yerel ve toplumsal bir düzeyde sunulur. Şair, köy yaşamı ve yoksulluk gibi ulusal soruları dile getirerek Zeynep'in hayatını bir sosyal sınıf ve toplum yapısı içinde konumlandırır. Şiir, köydeki geleneksel aile yapısı, cinsiyet rolleri ve ekonomik sınıf farkları gibi ulusal gerçeklikleri resmeder.

"*Yoksul diye kızın babası / Yolunu kesip önüne çıktılar sokak sokak*" gibi dizeler, doğrudan yoksulluk ve toplumsal sınıf sorunlarını, kadın ve erkek ilişkilerindeki güç dengesizliklerini gösterir. Zeynep'in başına gelenler, toplumun ekonomik yapısı ve geleneksel değerlerle şekillenmiş bir hayatın ürünüdür. Bu bağlamda, şiir ulusal bir sorunun (ekonomik eşitsizlik, kadınların toplumsal baskılara uğraması) iç dinamiklerini ele alır. Şiir, yerel bir sorun üzerinden başlayan anlatısını, evrensel bir insanlık sorunu olan kadın hakları, toplumsal eşitsizlik ve insan onuru gibi temalarla genişletir. Zeynep'in yaşadığı toplumsal baskılar, sadece belirli bir toplumun değil, dünyanın birçok yerindeki kadınların yaşadığı zorbalık ve yok sayılma deneyimlerini evrensel bir temaya dönüştürür. Zeynep'in "bir pula satılması", ona uygulanan baskılar ve sonunda özgürlüğünün elinden alınması, sadece yoksul köyler ve az gelişmiş ülkelerdeki kadınların sorunu değildir. Bu, her türlü sistemi baskıcı olan toplumlar için geçerli bir eleştiridir. Bu, kadının ekonomik bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin, her toplumda karşılaşılan evrensel bir hak olduğunu gösterir.

Özellikle "*Yirminci asrın can pazarında / Zeynep'i bir pula sattılar*" ifadesi, toplumların modernleşme sürecindeki çelişkileri ve kadınların nesneleştirilmesi gibi evrensel bir durumu insani bir sorun olarak sunar. *Zeynep'in Türküsü*, yerel bir düzeyde başlayıp evrensel bir soruna doğru genişleyerek kadınların ve toplumsal eşitsizliklerin küresel ölçekteki yansımalarını ortaya koyar. Şiir, yalnızca az gelişmiş ya da yoksul toplumların meselesi olarak değil, her yerde var olan insan hakları ihlalleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve insan onuru gibi evrensel sorunları evrensel bir bağlama taşır. Bu bakış açısı, şiirin toplumsal eleştirisinin derinliğini ve evrenselliğini artıran önemli bir unsur olarak öne çıkar.

Zeynep'in Türküsü şiiri, sanatçının toplumsal duyarlılığı, insan haklarına olan ilgisi ve kadın hakları gibi evrensel sorunlara duyduğu derin empatiyi yansıtır. Şiirin içeriği ve kullanılan dil, sanatçının edebi kimliği ve toplumsal sorumluluk anlayışı hakkında ipuçları verir. Şiirin teması ve içeriği, şairin toplumun sosyal yapıları ve birey üzerindeki baskıları hakkında derin bir farkındalığa sahip olduğunu gösterir. Zeynep'in hikayesi, köyde yoksul bir kızın yaşadığı toplumsal eşitsizliği, cinsiyet ayrımcılığını ve ekonomik çaresizliği ele alırken aynı zamanda bu sorunları evrensel bir boyuta taşır. Şair, yalnızca Zeynep'in özel durumunu değil, toplumun yapısal eşitsizliklerini ve sistemsiz baskılarını sorgular. Bu da şairin toplumsal olayları ve bireyleri bir bütün içinde ele almayı amaçladığını, sosyal adalet ve eşitlik gibi evrensel değerlere duyduğu hassasiyeti yansıtır.

Turhan Oğuzbaş'ın şiirindeki toplumsal eleştiri ve insan hakları vurgusu, onun sanatının temelinde bir toplumculuk ve insan sevgisi yattığını gösterir. Zeynep'in trajik hikâyesi, sadece bireysel bir sorun olarak kalmaz, toplumun ve sistemin sorgulanmasına yol açar.

Şair, yoksulluk, cinsiyet eşitsizliği ve ekonomik çaresizlik gibi temel toplumsal sorunları, bireysel bir öykü üzerinden evrensel bir boyutta işler. Bu, şairin toplumsal sorumluluk anlayışını ve insan hakları konusunda duyduğu derin endişeyi gösterir.

Şairin bu yaklaşımı, onun toplumcu bir sanatçı kimliği taşıdığını düşündürmektedir. Sanatın amacını, yalnızca estetik bir deneyim yaratmak değil, aynı zamanda toplumdaki adaletsizlikleri ve eşitsizlikleri sorgulamak olarak gören bir sanat anlayışına sahip olduğu söylenebilir. Şiir, yerel bir sorun üzerinden evrensel bir soruna doğru genişlerken şairin bireysel ve toplumsal boyutları birleştirme gücünü gösterir. Şiir yalnızca Zeynep'in hikâyesiyle sınırlı kalmaz; Zeynep'in yaşadığı toplumsal yapının, sadece belirli bir toplumun değil, dünyadaki tüm kadınların ve ezilenlerin karşılaştığı benzer zorlukları simgelediği bir düzleme evrilir. Bu, şairin evrensel bir bakış açısına sahip olduğunu ve insanlık meselelerini evrensel bir şekilde ele alma çabası içinde olduğunu gösterir.

Şiirdeki imgeler ve dilin kullanımı, şairin şiirini derin bir duyarlılıkla yazdığını gösterir. Şiir, sadece bir anlatı değil, aynı zamanda dilin estetik gücüyle de dikkat çeker. Bu, şairin sadece dış dünyayı değil, aynı zamanda iç dünyayı da derinlemesine keşfettiğini ve sanatın gücünden yararlanarak duygusal ve toplumsal mesajlar vermek istediğini gösterir. Şair, dil aracılığıyla duygusal bir derinlik ve toplumsal anlam yaratır, bu da onun sanatsal yetkinliğini ve duygusal zekâsını ortaya koyar. *Zeynep'in Türküsü* şiirinden, Turhan Oğuzbaş'ın toplumsal sorumluluk taşıyan bir sanatçı olduğu, insan hakları, kadın hakları ve sosyal adalet gibi evrensel temalarla ilgilendiği çıkarılabilir. Şiir, sanatçının yalnızca toplumun yapısal sorunlarını ele almakla kalmadığını, aynı zamanda bireysel özgürlük, insan onuru ve feminist duyarlılık gibi evrensel değerleri savunan bir dil kullanarak bu sorunları genel bir insanlık meselesi haline getirdiğini gösterir. Turhan Oğuzbaş'ın sanatının derinliği, onun toplumcu kimliği, feminist bakış açısı ve evrensel insan haklarına duyduğu saygıyı sergileyen bir edebi dilde vücut bulmaktadır.

KAYNAKLAR

Akça, D. "Akkahve'nin Sanatçıları: Turhan Oğuzbaş". <https://www.yumuktepe.com/akkahvenin-sanatcilari-tur-han-oguzbas-dogan-akca/> Erişim: 06 Şubat 2016.

İstanbul Barosu. "Meslektaşımız Turhan Oğuzbaş'ı Andık". <https://www.istanbulbarosu.org.tr/HaberDetay.aspx?ID=4290>. 9 Haziran 2009.

Kaplan, M. (2011). Şiir Tahlilleri 2. Cumhuriyet Devri Türk Şiiri. 19. Baskı. Dergâh Yayınları, İstanbul.

Mersin Liselileri Derneği. Turhan Oğuzbaş. 40. Sanat Yılı. Nisan 1993, İstanbul.

Moran, B. (1988). Edebiyat Kuramları ve Eleştiri. Cem Yayınevi, İstanbul.

Oğuzbaş, T. (1969). Beyaz Kasımpatılar. Şiirler. Birinci Baskı, Tekin Yayınevi, İstanbul.

Taş, S. (2024). Turhan Oğuzbaş'ın Kitapları Üzerine Bir İnceleme. Sonçağ Akademi Yayınları, Ankara.

Tonga, N. (24 Haziran 2018). "Turhan Oğuzbaş". <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/oguzbas-turhan> Erişim: 16 Eylül 2020.

Ülgenay, A. H. (12 Nisan 2014). Turhan Oğuzbaş Hakkında Bilgi". <https://www.insanokur.org/turhan-oguzbas-hakkinda-bilgi-ayhan-huseyin-ulgenay/> Erişim: 19 Aralık 2019.